

УДК 745.5:7.05

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-30>

Максим ФЕДОСЕНКО

викладач кафедри «Дизайн», Харківська державна академія дизайну та мистецтв, вул. Мистецтв, 8, м. Харків, Україна, 61002

ORCID: 0009-0000-2836-9107

Бібліографічний опис статті: Федосенко, М. (2025). Інноваційні технології та сучасні підходи у виготовленні виробів з пап'є маше: від традицій до сучасного дизайну. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 217–221, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-30>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ У ВИГОТОВЛЕННІ ВИРОБІВ З ПАП'Є МАШЕ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО СУЧАСНОГО ДИЗАЙНУ

Мета роботи. Метою дослідження є аналіз сучасних технологій виготовлення виробів з пап'є маше в контексті їх застосування у сфері дизайну, а також виявлення перспектив розвитку цієї техніки як одного з напрямів сталого та екологічно орієнтованого дизайну. Особлива увага приділяється поєднанню традиційних ремісничих практик із новітніми художніми та технологічними підходами, що дозволяє розширити межі використання матеріалу в різних сферах діяльності.

Методологія. Дослідження ґрунтується на комплексному аналізі теоретичних джерел, мистецтвознавчих праць, дизайнерських кейсів та авторських експериментів. Методи включають візуальний аналіз об'єктів, компаративний метод для зіставлення традиційних та сучасних технік, а також емпіричне дослідження з виготовлення авторських виробів у техніці пап'є маше з використанням вторинної сировини, нетрадиційних зв'язувальних матеріалів і модифікованих технологій. Аналіз виконано через призму креативності і технологічних інновацій.

Наукова новизна. Наукова новизна полягає у виявленні нових напрямів застосування пап'є маше в сучасному дизайні: від предметного та інтер'єрного до концептуального мистецтва. Запропоновано класифікацію підходів до виготовлення сучасних виробів з пап'є маше за критеріями технологічності, екологічності та художньої виразності. У роботі акцентовано увагу на можливості використання пап'є маше як альтернативи синтетичним матеріалам у предметному дизайні, що є важливим у контексті розвитку екоорієнтованих практик. Також окреслено напрямки, що відкривають нові можливості для художників і дизайнерів.

Висновки. Пап'є маше, як техніка, що має багате історичне підґрунтя, у сучасному контексті демонструє потужний потенціал для відновлення традиційних форм мистецтва та водночас інноваційного розвитку дизайну. Сучасні технології дають змогу значно розширити сферу застосування цієї техніки, зокрема завдяки інтеграції нових матеріалів, адаптації до цифрових підходів і запитів сталого дизайну. Отримані результати мають практичне значення для викладачів, дизайнерів, студентів мистецьких спеціальностей та дослідників у галузі декоративно-прикладного мистецтва, що прагнуть поєднати традиційні технології з новими тенденціями у творчій практиці.

Ключові слова: пап'є маше, сучасний дизайн, екологічний дизайн, традиційні технології, декоративно-прикладне мистецтво, сталий розвиток, матеріали, інтер'єрний дизайн, художня виразність, ремесла, творчі практики, технології виготовлення, модифікація матеріалів, креативні інновації.

Maxim FEDOSENKO

Lecturer at the Department of Design, Kharkiv State Academy of Design and Arts, 8 Mystetstv Str., Kharkiv, Ukraine, 61002

ORCID: 0009-0000-2836-9107

To cite this article: Fedosenko, M. (2025). Innovatsiini tekhnolohii ta suchasni pidkhody u vyhotovlenni vyrobiv z papie mashe: vid tradytzii do suchasnoho dyzainu. [Innovative technologies and modern approaches in the manufacture of papier mache products: from traditions to modern design]. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 217–221, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-30>

INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND MODERN APPROACHES IN THE MANUFACTURE OF PAPIER MACHE PRODUCTS: FROM TRADITION TO MODERN DESIGN

Purpose. The purpose of this research is to analyze modern technologies for creating papier-mâché objects in the context of their application in design and to identify the prospects for developing this technique as a direction in

sustainable and eco-oriented design. Particular attention is paid to the integration of traditional artisanal practices with contemporary artistic and technological approaches, which allows expanding the material's usage in various areas of activity.

Methodology. The study is based on a comprehensive analysis of theoretical sources, art criticism, design case studies, and author's experimental practices. The methods include visual analysis of objects, comparative analysis of traditional and modern techniques, as well as empirical research through the creation of original papier-mâché objects using recycled materials, non-traditional binders, and modified production processes. The analysis is conducted through the lens of creativity and technological innovations.

Scientific novelty. The scientific novelty lies in identifying new areas of application for papier-mâché in modern design: from product and interior design to conceptual art. A classification of approaches to creating contemporary papier-mâché objects is proposed, based on criteria such as technological accessibility, ecological impact, and artistic expressiveness. The study highlights the potential of papier-mâché as a sustainable alternative to synthetic materials in object design, which is particularly relevant in the context of environmentally friendly design practices. The research also outlines areas that open new opportunities for artists and designers.

Conclusions. Papier-mâché, a technique with a rich historical background, demonstrates strong potential in the modern context for reviving traditional art forms while simultaneously promoting innovative design solutions. Contemporary technologies significantly expand the range of applications for this technique, especially through the integration of new materials, adaptation to digital approaches, and alignment with sustainability principles. The findings are practically valuable for educators, designers, art students, and researchers in the field of decorative and applied arts, aiming to combine traditional technologies with new trends in creative practices.

Key words: papier-mâché, modern design, ecological design, traditional technologies, decorative applied arts, sustainable development, materials, interior design, artistic expressiveness, crafts, creative practices, manufacturing technologies, material modification, creative innovations.

Актуальність теми. Сучасний дизайн дедалі більше орієнтується на екологічні та сталі практики, що зумовлено глобальними змінами у світовій економіці, зростанням усвідомлення екологічних загроз та необхідністю збереження ресурсів планети. У цьому контексті особливої ваги набувають ті матеріали і технології, які є екологічно безпечними, доступними та такими, що сприяють формуванню культури відповідального споживання. Пап'є маше, як техніка виготовлення об'єктів із переробленого паперу з використанням природних клейових основ, виявляється надзвичайно актуальною у цьому контексті. Вона відповідає вимогам циркулярної економіки, дозволяючи створювати художньо-виразні предмети інтер'єру, декору, аксесуари та навіть елементи меблів із мінімальним впливом на довкілля.

Поряд із екологічною складовою, техніка пап'є маше виконує важливу культурну й освітню функцію. Вона є частиною традиційного ремісництва, має багаті історичні витоки, проте зберігає здатність до трансформації, адаптації та інноваційного переосмислення в сучасному дизайнерському середовищі. Саме поєднання традиції та новаторства робить цю техніку унікальною платформою для реалізації креативних ідей, що базуються на експериментах із формою, фактурою, кольором, об'ємом. Дизайнери, які працюють із пап'є маше, не лише актуалізують забуті технології, а й демон-

струють, що декоративно-прикладне мистецтво здатне інтегруватися у високотехнологічний простір сучасного суспільства.

Актуальність дослідження визначається також потребою у створенні нового підходу до викладання технік ручної праці в закладах мистецької освіти. Вивчення й апробація інноваційних прийомів роботи з пап'є маше сприяють розвитку креативного мислення, формують естетичну культуру майбутніх дизайнерів, розширюють їхнє уявлення про альтернативні матеріали. У контексті глобалізації та цифровізації, збереження матеріальної та нематеріальної культурної спадщини набуває стратегічного значення, а відтак вивчення технік, подібних до пап'є маше, є не лише доцільним, а й необхідним. Це забезпечує ґрунт для подальших наукових і практичних досліджень, спрямованих на інтеграцію екологічного дизайну в освітній процес, промислове виробництво та культурні індустрії.

Аналіз досліджень та публікацій. У сучасному дизайні пап'є маше набуває нового значення як екологічно сталий матеріал, що поєднує традиційні ремісничі техніки з інноваційними підходами. Останні дослідження та публікації висвітлюють різноманітні аспекти використання пап'є маше в сучасному мистецтві та дизайні. Пап'є маше розглядається як екологічно чиста альтернатива традиційним матеріалам у дизайні інтер'єру.

Згідно з публікацією в *Elle Decoration*, цей матеріал стає популярним серед дизайнерів, які прагнуть створювати предмети інтер'єру з меншим впливом на довкілля (Claudia Bailie, 2022). Дослідження, опубліковане в журналі *Molecules*, аналізує матеріали та техніки виготовлення рідкісної моделі гриба з пап'є маше, виготовленої на фабриці Н. Arnoldi. Автори дослідження підкреслюють важливість міждисциплінарного підходу до вивчення та збереження таких об'єктів (Maria J. Melo, 2023). Художниця Tuesday Winslow використовує пап'є маше для створення унікальних дзеркал, поєднуючи традиційні техніки з сучасними естетичними підходами. Її роботи демонструють, як пап'є маше може бути використане для створення функціональних та естетично привабливих об'єктів (ArtsyShark, 2023). Проект *Formaché* представляє вдосконалений матеріал на основі пап'є маше, який має підвищену механічну міцність, легкість та ідеальну пластичність для художнього моделювання. Це відкриває нові можливості для використання пап'є маше в сучасному дизайні (Dr. Carlos Morán, 2018). Дослідження техніки пап'є маше в Кашмірі підкреслює важливість збереження традиційних методів виготовлення та їх адаптації до сучасних умов. Авторка дослідження зазначає, що кашмірська техніка включає замочування паперу протягом кількох днів та змішування з рисовим клеєм для створення м'якої пасти, яка потім формується в об'єкти за допомогою форм (Lara, 2020). Архітектор Шігеру Бан відомий своїми інноваційними підходами до використання паперу та картону в архітектурі. Його роботи демонструють, як пап'є маше може бути застосоване в будівництві та дизайні, поєднуючи екологічність з естетикою (Shigeru Ban, 2025).

Мета роботи. Дослідити сучасні підходи до виготовлення виробів з пап'є маше в контексті інноваційного дизайну, зосереджуючи увагу на еволюції традиційних технік, їх екологічній доцільності та художньо-естетичному потенціалі. Завданням є також виявлення можливостей адаптації цього матеріалу до актуальних дизайнерських практик сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. У сучасному дизайні пап'є маше розглядається не лише як декоративна техніка, а й як повноцінний мате-

ріал із високим потенціалом для реалізації інноваційних ідей. Його популярність зростає завдяки екологічності, доступності сировини та можливості багаторазової переробки. Сучасні дизайнери інтегрують пап'є маше у предметно-просторові інтер'єри, створюючи унікальні об'єкти, що поєднують функціональність та художню виразність. Особливої актуальності набуває використання біорозкладних компонентів, таких як крохмаль, бамбукове волокно або натуральні клеї, що робить техніку релевантною у контексті сталого розвитку. Поряд із класичними підходами спостерігається активне використання цифрових технологій для моделювання форм і візуалізації майбутнього продукту. Використання 3D-моделей та фреймів дозволяє підвищити точність виготовлення складних конструкцій, не порушуючи при цьому естетичних засад техніки.

Традиційні способи виготовлення пап'є маше (наклеювання шарами паперу або створення маси) трансформуються шляхом додавання полімерних або біокомпозитних компонентів, що підвищує міцність готового виробу. Також спостерігається тенденція до залучення вторинної сировини – газет, упаковок, архівного паперу – що підтримує філософію zero waste. Водночас авторські майстерні експериментують із фарбуванням, лакуванням і фактурною обробкою поверхонь, створюючи арт-об'єкти для інтер'єрів, галерей, виставкових проєктів. Зростає роль пап'є маше як носія соціокультурних ідей, особливо у сфері екоарт-дизайну та арт-терапії. В освітньому середовищі техніка широко застосовується для розвитку творчого мислення, моторики та екологічної свідомості студентів дизайнерських спеціальностей.

Загалом, сучасні підходи до використання пап'є маше свідчать про його гнучкість, здатність адаптуватися до викликів часу і відкривають широкі перспективи для інтеграції в актуальні дизайнерські проєкти.

У контексті креативної індустрії пап'є маше дедалі частіше розглядається як повноцінний інструмент арт-дизайну, здатний формувати не лише естетичне, а й концептуальне наповнення простору. Багатошаровість техніки створює унікальні оптичні ефекти та дозволяє досягти виразної пластики форм, що є особливо актуальним у предметному дизайні. Зростає інтерес до застосування матеріалу в дизайні освітлю-

вальних приладів, декоративних панно, меблів малої форми, де важливими є легкість конструкцій і можливість ручного декорування.

Завдяки технологічним інноваціям (наприклад, лазерне різання або фрезерування форм), відкриваються нові горизонти використання пап'є маше в індустріальному виробництві. Популяризація DIY-культури також сприяє поверненню інтересу до традиційних технік, що поєднуються з сучасними дизайнерськими підходами. Відомі кейси успішного комерційного застосування пап'є маше в авторських брендах інтер'єрного декору демонструють не лише художню, але й економічну ефективність техніки.

У галузі екологічного дизайну пап'є маше розглядається як відповідь на проблему надмірного споживання та надлишку синтетичних матеріалів. Це підсилює його значення як етичного та естетичного матеріалу. Використання природних пігментів, вторинної сировини, та енергоощадних способів обробки відповідає засадам «зеленого дизайну» та принципам циклічної економіки.

Значну роль у розвитку техніки відіграють кросдисциплінарні проєкти, у яких пап'є маше поєднується з іншими матеріалами: деревом, тканиною, металом. Це сприяє формуванню нових художніх синтезів і зміцненню позицій техніки як універсального медіа. У музейній практиці вироби з пап'є маше дедалі частіше виставляються як об'єкти сучасного декоративного мистецтва, що доводить їхню актуальність у культурному полі. Збереження ремісничих традицій, зокрема у контексті локального дизайну, дозволяє гармонійно поєднувати етнічні мотиви з актуальними естетичними кодами.

Таким чином, пап'є маше на сьогодні перетворюється з простої декоративної техніки на потужний інструмент візуальної комунікації, що дозволяє виражати ідеї сталого розвитку,

культурної ідентичності та інноваційного мислення в дизайні.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що пап'є маше має значний потенціал як матеріал для сучасного екологічного та інноваційного дизайну. Його гнучкість, легкість у виготовленні, естетична виразність та екологічна доцільність роблять техніку актуальною у професійному та освітньому середовищі. Сучасні практики демонструють успішну інтеграцію традиційних технологій з новітніми дизайнерськими підходами, зокрема цифровими інструментами моделювання. Застосування пап'є маше сприяє розвитку креативності, збереженню культурної спадщини та пошуку сталих рішень у дизайні. Перспективним напрямом подальших досліджень є міждисциплінарне поєднання техніки з новими матеріалами та розширення сфер її практичного застосування.

Крім того, використання пап'є маше у дизайнерській практиці дозволяє формувати нові підходи до організації навчального процесу в галузі мистецької освіти, акцентуючи увагу на ручній праці, свідомому споживанні ресурсів та матеріальній культурі. Інтеграція цієї техніки в освітні програми сприяє розвитку тактильного мислення, просторової уяви та розуміння принципів сталого дизайну. Варто відзначити, що пап'є маше стає дедалі популярнішим у контексті соціального дизайну, адже його використання можливе в інклюзивних проєктах, арт-терапії та громадських ініціативах. Практичний досвід засвідчує, що з цим матеріалом можуть працювати не лише професійні митці, а й широке коло користувачів, зокрема діти, студенти, люди з обмеженими можливостями. Отже, пап'є маше має не лише естетичний і технологічний, а й важливий соціокультурний потенціал, який потребує подальшого наукового осмислення та популяризації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Claudia Baillie. *Papier Mâché Is Having a Design Moment*. Elle Decoration. 07.12.2022. URL: <https://www.elledcoration.co.uk/design/a38958413/papier-mache> (дата звернення 22.04.2025).
2. Maria J. Melo. *Molecules*, MDPI: "Material Analyses of a Rare Mushroom Model from the H. Arnoldi Factory". 2023. URL: <https://www.mdpi.com/1420-3049/28/3/1062> (дата звернення 20.04.2025).
3. ArtsyShark. *Artist Tuesday Winslow and Papier Mâché Mirrors*. 2023. URL: <https://www.artsyshark.com/2021/10/11/featured-artist-tuesday-winslow>. (дата звернення 20.04.2025).

4. Dr. Carlos Morán. *Formaché: Research and Development of Advanced Papier-Mâché-Based Materials*. 2018. URL: <https://formache.com/en/research>. (дата звернення 20.04.2025).
5. Lara. *Learning Journal: Kashmir Paper Mache Research*. 2020. URL: <https://learningjournal.video.blog/2020/10/15/research-kashmir-paper-mache> (дата звернення 20.04.2025).
6. *Wikipedia: Architect Shigeru Ban*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Shigeru_Ban (дата звернення 20.04.2025).

REFERENCES:

1. Claudia Baillie. *Papier Mâché Is Having a Design Moment*". Elle Decoration. 07.12.2022. URL: <https://www.elledcoration.co.uk/design/a38958413/papier-mache> (дата звернення 22.04.2025).
2. Maria J. Melo . *Molecules*, MDPI: "Material Analyses of a Rare Mushroom Model from the H. Arnoldi Factory". 2023. URL: <https://www.mdpi.com/1420-3049/28/3/1062> (дата звернення 20.04.2025).
3. *ArtsyShark: Artist Tuesday Winslow and Papier Mâché Mirrors*. 2023. URL: <https://www.artsyshark.com/2021/10/11/featured-artist-tuesday-winslow>. (дата звернення 20.04.2025).
4. Dr. Carlos Morán. *Formaché: Research and Development of Advanced Papier-Mâché-Based Materials*. 2018. URL: <https://formache.com/en/research>. (дата звернення 20.04.2025).
5. Lara. *Learning Journal: Kashmir Paper Mache Research*. 2020. URL: <https://learningjournal.video.blog/2020/10/15/research-kashmir-paper-mache> (дата звернення 20.04.2025).
6. *Wikipedia: Architect Shigeru Ban*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Shigeru_Ban (дата звернення 20.04.2025).